

**Stanovisko Slovenskej advokátskej komory ku konaniu na Súdnom dvore EÚ proti Slovenskej republike pre neúplnú transpozíciu smernice o práve na prístup k obhajcovi**

**08. augusta 2025**

Európska komisia voči Slovenskej republike iniciovala osobitné konania o porušení zmlúv Európskej únie na Súdny dvor Európskej únie, tzv. infringement proces pre pretrvávajúce nedostatky v oblasti transpozície Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody (ďalej len „smernica o práve na prístup k obhajcovi“) do vnútroštátneho práva. Európska komisia vytýka neúplnosť transpozície smernice o práve na prístup k obhajcovi vo vzťahu k právam podozrivým osôb, najmä po ich zadržaní pre podozrenie zo spáchania trestného činu. Podľa oficiálneho oznámenia Európskej komisie *„Stále nie je jasné, aké práva môžu takéto podozrivé osoby uplatňovať a za akých okolností – napríklad či majú právo konzultovať svoju situáciu s obhajcom pred začiatkom výsluchu.“*

Formulácia ustanovení tejto smernice je jednoznačná v tom, že právo Európskej únie vyžaduje od členských štátov priznať rovnaké práva podozrivým osobám ako obvineným osobám. Na tomto mieste je potrebné konštatovať, že novelou Trestného poriadku č. 40/2024 Z. z. došlo v tejto veci k dôležitému posunu vpred, avšak ani po tejto zmene nie je transpozícia predmetnej smernice úplná a presná. V ustanovení § 33a ods. 1 Trestného poriadku je rozsah práv podozrivého formulovaný nejednoznačne: *„Podozrivý má práva a povinnosti obvineného, ako aj právo na obhajobu v plnom rozsahu podľa tohto zákona, ak tento zákon neustanovuje inak alebo ak z povahy veci nevyplýva niečo iné; tým nie sú dotknuté procesné práva, ktoré podozrivému priznáva medzinárodná zmluva alebo priamo uplatniteľný právne záväzný akt Európskej únie.“* V Trestnom poriadku sú viaceré práva formálne priznané len obvineným osobám, hoci by ich podľa smernice mali mať aj podozrivé osoby. I keď je možné sa v praxi odvolať na priamy účinok citovanej smernice v tom rozsahu, v akom nebola transpozícia uskutočnená.<sup>1</sup>

V zmysle bodu 28 preambule smernice o práve na prístup k obhajcovi: *„Keď sú podozrivé alebo obvinené osoby pozbavené osobnej slobody, členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že takéto osoby majú možnosť účinne vykonávať právo na prístup k obhajcovi, a to vrátane zabezpečenia pomoci obhajcu, ak žiadneho nemá, pokiaľ sa tohto práva nevzdali. Takýmito opatreniami by okrem iného mohlo byť zabezpečenie pomoci obhajcu na základe zoznamu dostupných obhajcov, z ktorého by si podozrivá alebo obvinená osoba mohla zvoliť obhajcu. Takéto opatrenia by mohli prípadne zahŕňať opatrenia o právnej pomoci.“*

Zrovnoprávnenie podozrivej a obvinenej osoby v rozsahu obhajobných práv vyplýva aj formulácie Článku 2 smernice o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní, podľa ktorého sa táto smernica vzťahuje na podozrivé alebo obvinené osoby v trestnom konaní od chvíle, keď boli príslušnými orgánmi členského štátu prostredníctvom úradného oznámenia alebo inak upovedomené, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, a to bez ohľadu na to, či boli pozbavené osobnej slobody. Uplatňuje sa do

---

<sup>1</sup> Priamy účinok smerníc sa opiera o niekoľko rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie - rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C 41/74, Van Duyn v. Home Office zo dňa 4. 12. 1974, ale aj rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C 152/84 Marshall v. Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority, vo veci C 8/81 Becker, vo veci C 148/78, Pubblico Ministero v. Tullio Ratti.

ukončenia konania, čo znamená právoplatné rozhodnutie o tom, či podozrivá alebo obvinená osoba spáchala trestný čin, a to vrátane uloženia trestu a rozhodnutia o prípadnom opravnom prostriedku.

Slovenská advokátska komora dlhodobo poukazuje na potrebu dôslednej vnútroštátnej legislatívno-právnej úpravy práv a postavenia podozrivej osoby v trestnom konaní, pretože v aplikačnej praxi sa vyskytujú rôzne interpretácie práv takejto osoby, vrátane práva na obhajcu. Na zabezpečenie úplnej a správnej transpozície smernice o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní je potrebné, aby bola právna úprava presnejšia a nespôsobovala v aplikačnej praxi rôznorodosť výkladu.

Zároveň je nutné konštatovať, že slovenský trestný proces veľmi logicky rozlišuje procesné postavenie podozrivej a obvinenej osoby. Ide najmä o tú skutočnosť, že až obvinený má úplnú informáciu o skutku a právnej kvalifikácii trestného činu, z ktorého je obvinený a je oboznámený aj s dôvodmi a dôkazmi proti nemu, ktoré by mali byť uvedené v odôvodnení uznesenia o vznesení obvinenia. Z uvedených dôvodov Slovenská advokátska komora bude trvať na tom, že použiteľnosť výpovede podozrivej osoby ako dôkaz v trestnom konaní nie je prípustná.

Procesnú situáciu prístupu k obhajcovi zadržanou osobou, ktorá ešte nie je obvinená v súčasnosti upravuje ustanovenie § 85 ods. 6 Trestného poriadku je: „*Zadržaná osoba má právo zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním už v priebehu zadržania bez prítomnosti tretej osoby; ustanovenie § 40 ods. 2 sa použije primerane. Zadržaná osoba má právo požadovať, aby obhajca bol prítomný pri jej výsluchu podľa odseku 4. Ak je obhajca v lehote podľa odseku 4 nedosiahnuteľný, zadržaná osoba sa vyzve, aby si zvolila iného obhajcu, ktorý je dosiahnuteľný, inak sa jej ustanoví náhradný obhajca podľa § 42.*“

Podľa Slovenskej advokátskej komory by pre zabezpečenie práv podozrivej osoby na obhajcu v trestnom konaní bolo na mieste, aby boli v Trestnom poriadku priznané dôvody povinnej obhajoby v rovnakých prípadoch podozrivej osobe ako obvinenému, tak, ako to upravuje § 37 a nasl. Trestného poriadku. Teda, ak by bol napríklad vypočúvaný zadržaný podozrivý, ktorý je mladistvý alebo podozrivý z obzvlášť závažného zločinu, musel byť mať obhajcu, buď zvoleného alebo ustanoveného, ak by si obhajcu sám nezvolil. Takéto legislatívno-právne riešenie možno považovať za najefektívnejšie, aby sa odstránila nejasnosť procesných situácií v aplikačnej praxi a dosiahla sa možnosť úplnej realizácie práva na obhajobu aj podozrivým osobám, najmä ak sú obmedzení na osobnej slobode, tak ako to predvída nielen právo Európskej únie, ale aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení dodatkových protokolov a súvisiaca judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva.

V demokratickom právnom štáte nie je prípustné, aby v tak kľúčových momentoch aplikačnej praxe bolo možné realizovať jedno z najzásadnejších základných práv – právo na obhajobu a prístup k obhajcovi podozrivého v trestnom konaní len limitovane.